Lek en Huibert Kroniek

3e jaargang nr. 4, november 2001

Periodiek van de Vereniging Historisch Lexmond en Hei- en Boeicop

VERENIGING HISTORISCH LEXMOND EN HEI- EN BOEICOP
opgericht 14 oktober 1998

Bestuur	W. van Zijderveld, voorzitter L.P. Kleppe, secretaris S. de Ridder, penningmeester W. Chaigneau Mevr. S. van Dieren H. Molenaar H. de With
Secretariaat	L.P. Kleppe Nieuwe Rijksweg 64 4128 BN Lexmond e-mail: l.p.kleppe@kpn.com
Ledenadministratie en redactiesecretariaat	S. de Ridder Spinhoeven 33 4128 DA Lexmond tel. 0347-342041
Redactie Lek en Huibert Kroniek	J.P. de Leeuw S. de Ridder

CONTRIBUTIE 2001
Rekeningnummer:
3360.32.587

Leden	fl.	27,50
Steunleden	fl.	12,50
Buitenleden	fl.	37,50

ACTIVITEITEN AGENDA:

Wo. 21 nov.	Lezing over het dagelijks leven rond 1900 door prof. dr. P. 't Hart uit Utrecht.
Za. 24 nov.	Open dag in het Arsenaal te Nieuwpoort.
Wo. 28 nov.	Lezing over het ontstaan van het kunstwerk door beeldhouwer G.v.d. Woude uit Meerkerk.

VAN DE VOORZITTER

W. van Zijderveld

In ons vorige nummer meldden wij dat in mei ons tweehonderdste lid was genoteerd. De groei zette door en begin oktober telde onze vereniging reeds 226 leden. Na een bestaan van bijna drie jaar is dit geen slecht resultaat.
Op de Lexmondse jaarmarkt hebben wij, tijdens een korte plechtigheid, de heer Dr. M. van Bijleveld van Lexmond, onze ambachtsheer, officieel benoemd tot beschermheer van onze vereniging. Hij werd tevens door burgemeester T. den Breejen gefeliciteerd met zijn benoeming tot officier in de Orde van de gouden Ark, die hij verdiende voor zijn inzet voor het Wereld Natuur Fonds. Onze kraam werd op de jaarmarkt ook goed bezocht en er werden 'goede zaken' gedaan. Er werden twee schilderijen van de achterkant van de Dorpsstraat verloot die werden gewonnen door mevr. Chaigneau-Vuurens uit Lexmond en de heer P. Verschoor uit Meerkerk.
In juli hebben alle leden het boek *De Goede Woning, 81 jaar Woningbouwvereniging te Lexmond, 1919-2000,* gratis ontvangen. Ons "schrijversloon" is zo onder u verdeeld geworden. Het bestuur hoopt dat het bij u in de smaak is gevallen en u er het nodige leesplezier aan hebt beleefd.
De excursie die wij samen met de Viaanse historische vereniging *Het Land van Brederode* hebben georganiseerd naar Hattem, was een groot succes. Negen leden gingen mee, terwijl er van Vianen 21 present waren. Het bestuur heeft daarom besloten om in het voorjaar opnieuw gezamenlijk een excursie te organiseren.
De lezing over genealogie was, gezien de reacties van de aanwezigen, zeer geslaagd. De heer J.F. van der Horst zette de basisbegrippen en de mogelijkheden duidelijk en met verve uiteen. Indien u afwezig was, dan hopen wij u op een volgende bijeenkomst te mogen verwelkomen.
Tot slot moeten wij u meedelen dat afgelopen maanden twee van onze leden, te weten de heer C. Oost uit Lexmond en de heer W. Veen uit Ameide zijn overleden. Wij wensen hun familie veel sterkte toe.

= = = = = = = = = = = = = = = = =

DE BIJZONDERE VRIJWILLIGE LANDSTORM, KORTWEG "DE BVL" GENOEMD.

Joh. de With

Direct na het einde van de Eerste Wereldoorlog in 1918, begonnen in ons land op politiek gebied onrustige tijden. Onder andere de socialist Troelstra veronderstelde dat hij, hoewel zijn partij geen democratische meerderheid had behaald, toch in november 1918 een staatsgreep moest plegen.
De regering stelde zich hiertegen in het geweer, kondigde diverse maatregelen af en deed een oproep uitgaan naar de Vrijwillige Landstorm, een semi-militaire organisatie die in 1914 was opgericht. Kennelijk ging men na de oorlog met deze club in gewijzigde vorm verder, want daarna werd hij Bijzondere Vrijwillige Landstorm genoemd. Deze groep vrijwilligers kon zonodig ook bij binnenlandse onlusten worden ingezet.
Voorzover bekend is dit de enige keer geweest dat men officieel van haar diensten gebruik heeft gemaakt. Natuurlijk kon van deze organisatie geen grote militaire kracht worden verwacht. Denkelijk was ze meer bedoeld als politieke steun en een blijk van sympathie voor de monarchie. Zo ook in Hei- en Boeicop en omliggende plaatsen, waar later een afdeling van de landstorm was opgericht. In Heicop ging men daartoe over in 1925. In de Leerdammer van 22 augustus van dat jaar lezen we dat op uitnodiging van de heer Groeneveld (hierover later meer) een vergadering was belegd om zo mogelijk tot oprichting van een afdeling te komen. Twintig personen gaven blijk van hun belangstelling en de helft daarvan werd lid van de BVL. De kleermaker P.J.J. van der Hagen stelde zich beschikbaar voor het geven van inlichtingen.

Blijkbaar is er toen met voortvarendheid gewerkt, want al een paar maanden later, in januari 1926, bleek er een gezamenlijke schietwedstrijd te hebben plaatsgevonden met de B.V.L. van Lexmond. Van het hoogst haalbare aantal punten van vijftig, behaalde S. Kooiman er 46. Floor Bikker schoot 41 punten, Bart Bikker 40, evenals A.B. de Raad. De laagst behaalde score stond op naam van L.J. Röben met 24 punten, zodat we gerust kunnen stellen dat er goede schutters onder hen werden gevonden.
De doelstelling van deze club wordt goed onder woorden gebracht in het programmaboekje dat Hei- en Boeicop bij de wedstrijd ter gelegenheid van haar 10-jarig bestaan had uitgegeven: *De Bijzondere Vrijwillige Landstorm zij echter een schutse, hecht en sterk, tot steun van het wettig gezag en ter bescherming van het huis van Oranje.*

STEUNT DE

B. V. L.

Ieder B. V. L.er behoort geabonneerd te zijn op het

„LANDSTORMBLAD"

maandblad ten behoeve van den B. V. L.

Prijs per jaar f 1.50. Voor Landstormers f 0.75.

Geeft U op bij Uw Pl. Leider.

De leden van dit genootschap kwamen uit alle lagen van de bevolking en vormden een gemêleerd gezelschap. Arbeider, middenstander en schoolmeester lieten zich op de ledenlijst vinden.

De plaatselijke leiding in Heicop was opgedragen aan de eerder genoemde P.J.J. van der Hagen. In Ameide was dat A. van der Zouwen, in Lexmönd C. Kloens en in Schoonrewoerd J. de Ruiter. De militaire instructie, die voornamelijk uit schietoefeningen zal hebben bestaan, werd verzorgd door de 1e luitenant A. Groenendijk uit Dordrecht.
Deze schietoefeningen vonden plaats met gewone legergeweren, zij het dat de boring in de loop, of wel het kaliber, 6 millimeter was. Hierdoor kon met deze wapens met buksmunitie, de zogenaamde Eikeltjes, worden geschoten. Deze geweren werden ook wel K.S.O. geweren genoemd, dit als afkorting van 'kamer schietoefening'.
In de zomer werd buiten geschoten, veelal naast het café Het Oude Rechthuis, tegenover de kerk. De gekozen plaats zal wel niet toevallig zijn geweest. Ook al komt het niet van schieten, dorst moet altijd worden gelest. In de winter oefende men in de Openbare school.

De BVL voor de Openbare school. v.l.n.r. Jacob Bikker, Thomas de Wildt, Arie W. Middelkoop, onbekend, Hendrik F. de Jong, onbekend, Arie de With, dokter Sidré, P. Hildebrand, onbekend, Dirk J. Brouwer, Jan de Heer, A.C. van Dijke en Corn. Kok.

Gezamenlijke schietwedstrijden werden elk jaar gehouden, waarbij ook prijzen in de wacht konden worden gesleept, die op een later tijdstip in het eerder genoemde café werden uitgereikt.
Toen het landelijke korps ter gelegenheid van haar tienjarig bestaan in 1928 in Den Haag een grote manifestatie organiseerde, gaf ook de afdeling Hei- en Boeicop blijk van haar belangstelling, zodat de club op 27 september 1928 met 16 leden naar de residentie afreisde. Hierover lezen we meer in het geïllustreerde weekblad Schouwvenster: *In een andere groote stad, te Den Haag, is het feest van den Landstorm gevierd. Alle manschappen waren in burger gekleed om aan de demonstratie alle provocerend karakter te ontnemen. Geestdriftig is gesproken en even geestdriftig voor het Koninklijk gezin gedefileerd.*
Een mooie dag, die er het bewijs van leverde, dat er Gode zij dank nog duizenden zijn in ons land, die de vrede willen boven burgerkrijg en revolutionair geweld.
Een andere activiteit van de B.V.L. was een filmvertoning in de herberg bij de kerk. Trots vermeldde men in de Leerdammer van 1930 dat dit de eerste voorstelling met levende beelden in het dorp zal zijn. En omdat er toen nog geen elektrisch licht was aangelegd, geschiedde dit met gaslicht dat ter plekke uit carbid werd ontwikkeld.
Het eerder genoemde feest ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de afdeling Hei- en Boeicop, werd groots opgezet. Alle afdelingen uit de kring werden uitgenodigd aanwezig te zijn op vrijdag 13 september 1935, van half twee tot half zes en de volgende dag van 's morgens tien tot zes uur in de middag. Deze wedstrijden werden gehouden op de eerste weikamp, gelegen achter het zogenaamde bos achter de kerk, welk land door Thomas de Wildt beschikbaar was gesteld. Wel was het een stukje lopen van de weg af, maar een voordeel was dat men van de gemeenteschool gebruik kon maken.
Er was zelfs ter gelegenheid van deze festiviteiten een ere- comité in het leven geroepen van maar liefst 18 personen. Er was een plaatselijke commissie van zeven man en een wedstrijdcommissie ter sterkte van acht man. Ook aan een jury was gedacht. Hiervoor waren de plaatselijke leiders uit de streek aangezocht. Buiten de al genoemde leiders kwamen deze uit de plaatsen Leerdam, Vianen en Tienhoven.

De schutters konden een groot aantal prijzen in de wacht slepen, alle geschonken door 24 personen of instanties, bestaande uit medailles en kunstvoorwerpen.

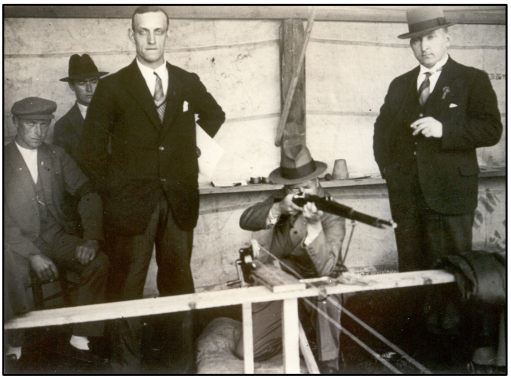

Op bijgaande foto beproeft de Viaanse burgemeester P. Hoogenboom zijn geluk, onder het wakend oog van de Heicopse leider Van der Hagen en meester Hildebrand, de hoofdonderwijzer van de Christelijke school, als voorzitter. De bediening van de schietschijven blijkt op vernuftige wijze te zijn geautomatiseerd.

Natuurlijk ging bij dit jubileum ook de wedstrijdcommissie op de gevoelige plaat.

We zien zittend van links naar rechts: A.B. de Raad, secretaris, P. Hildebrand voorzitter, B. Bikker penningmeester. Staand: P.J.J. van der Hagen lid en leider, H. van Hemert lid, J. de Heer 2e secretaris, D.J. Brouwer 2e penningmeester en F. Speyer lid en vaandeldrager.

Tot de aanschaf van een vaandel was in 1928 besloten en Van der Hagen, de plaatselijk leider die ook kleermaker was, maakte dit van oranje velours, met onder andere erop geborduurd een Oranjeboom in bloembak en de plaatsnaam. (zie foto boven) Mogelijk is dit vaandel na de oorlog vermaakt en aangepast. Dit gezien de erop staande letters SWG, die staan voor "Steun Wettig Gezag", een soortgelijke organisatie en het gemeentewapen. (zie foto onder)

De Vrijwillige Landstorm werd door de Duitse bezetters in mei 1940 verboden verklaard. In zijn laatste vergadering, gehouden in het Oude Rechthuis op vrijdag 13 september 1940 (dag en datum zullen wel toeval zijn) werd de B.V.L. ontbonden

= = = = = = = = = = = = = = = = =

TOEN EN NU

W. van Zijderveld

Het kleine huisje, Lakerveld 236. Afgebroken in 2000.

Wat restte was een kale ruimte, omzoomd door wilgen en struiken.

= = = = = = = = = = = = = = = = =

3e jaargang nr. 4, november 2001

DE DIJKDOORBRAAK BIJ ACHTHOVEN OP 24 DECEMBER 1740

Dr. A. Bijl

Eind december 1740 werd het rivierengebied geconfronteerd met hoge waterstanden. Ook de situatie langs de Vijfheerenlandse Lekdijken was precair geworden. Het zou uiteindelijk uitlopen op een ramp.

'Bij een hoge drijvende rivier' met een sterke noordwesten wind liep om half zes in de morgen van zaterdag 24 december 1740 de Zuider Lekdijk 'in de Kuylen' bij Achthoven over. Kort daarop brak de dijk door. Niet alleen de Vijfheerenlanden liep onder water maar ook de Alblasserwaard raakte overstroomd.
De Ramp kwam hard aan bij de in hoofdzaak agrarische bevolking. De bevolking was sterk verarmd mede omdat de aan de watersnood voorafgaande vier jaren de op de Zederik uitmalende polders te kampen hadden gehad met grote wateroverlast als gevolg van een slechte afwatering. Dit laatste was een uitvloeisel van de Franse inval in 1672. Bij hun vertrek hadden de Fransen onder meer de afwatering van de Vijfheerenlanden - de zes buitendijkse watermolens bij Sluis - vernield. Pas in 1739 werden de molens herbouwd, echter slechts vijf in plaats van de vroegere zes, hetgeen de bevolking veel geld had gekost. Nu de afwatering eindelijk weer in orde was, kwam daar een watersnood overheen.
De dijkgraaf van Vianen, verantwoordelijk voor de dijk onder Achthoven, wendde zich tot de Staten van Holland om financiële hulp. De colleges van de Alblasserwaard en Arkel beneden de Zouwe zonden materiaal om het gat in de dijk te dichten. Wel kondigde de Alblasserwaard aan de Bazel- en Zouwendijk te verhogen om het water uit de Vijfheerenlanden te keren, maar dat het college van de Alblasserwaard zijn uiterste best zou doen om met de voormolens van de Over- en Nederwaard de Vijfheerenlanden te helpen, als 'ze zelf van het water bevrijd waren'.
P. Boellaard te Lexmond verzocht de dijkgraaf van Vianen, mr. G. Callenburgh Baartmans, op 28 december om rijs, spannen en stukken steen van de ovens van Wildemans en Van der Kluys te

sturen. Een dag later beklaagde de Alblasserwaard zich bij de Staten van Holland over het lakse optreden van de dijkgraaf van Vianen. Deze verweerde zich tegen deze beschuldigingen.
De dijkdoorbraak was hem pas om negen uur ter ore gekomen. De volgende dag al, op zondag 25 december, waren, door de timmerman van het dijkcollege van Vianen, in Utrecht 120 balken gekocht en in Beusichem hout om het gat in de Lekdijk te dichten.
Het geplande overleg van de dijkgraaf met de schout van Meerkerk, Peter Boellaard, en hoogheemraad E. van Asperen van de Alblasserwaard, kon op 2 januari 1741 niet doorgaan omdat de dijkgraaf en alle bestuurders van de Vijfheerenlanden naar de Diefdijk moesten omdat daar het 'Gelderse' water inmiddels ook tot grote hoogte was gerezen.
Op 7 januari besloten dijkgraaf en heemraden van Vianen drieduizend gulden te lenen uit 'de penningen van de domeinen van Vianen' om de eerste nood te lenigen. Uit het schoutambt van de stad en de polders Hei- en Boeicop waren 90 paarden en 320 koeien gered. Daarnaast was een groot aantal beesten van Lakerveld naar Lexmond overgebracht. Bovendien waren drie vaartuigen naar Meerkerk gezonden om mensen en vee te redden.
Door de harde wind tijdens die eerste week van januari waren maar weinig huizen onbeschadigd gebleven en moesten veel mensen worden gered. Het waterpeil binnendijks was bovendien gestegen doordat de Noorder Lingedijk ook op vijf plaatsen was doorgebroken. De gegraven hulpgaten in de Alblasserwaard hadden midden januari nog weinig soulaas gegeven door de grote toevoer van de rivier en het water wies weer.
Die hoge Lek verhinderde een snelle bekraging (dam om het inbraakgat) van de doorbraak bij Achthoven en zelfs op 24 januari kon dat nog niet worden aangepakt. Ondertussen was men nog steeds bezig vee en mensen van het land te halen. Door de harde oostenwind stortten nog dagelijks huizen in en dreef het hooi uit de hooibergen weg. Ook was het onmogelijk gebleken brood voor de noodlijdenden uit Gorinchem te halen. Om dit op te lossen waren in Vianen enkele mudden rogge gekocht en daar was brood van gebakken, dat met schuiten werd rondgebracht. De schout van Heicop bedankte de dijkgraaf van Vianen voor het zenden van 35 broden met schipper Jansen en vroeg om meer. Uit Lexmond

kwamen veel klachten over de plaatselijke situatie. Er was gebrek aan voedsel voor de arme mensen, bovendien namen de diefstallen in aantal toe.
Begin februari 1741 viel de vorst in waardoor het onmogelijk werd met schuiten hooi voor het vee te halen. Dit laatste kon alleen nog maar met sleden over het ijs. De Lek was dichtgevroren en het gat in de dijk nog steeds niet gedicht. Door een aantal ijsdammen in de Lek stond het water bij Vianen nog hoger dan in 1726. Midden februari was de dreiging voorbij en konden de plannen voor een definitieve dichting van de doorbraak en de aanleg van een nieuw stuk dijk worden uitgewerkt. Ook de Alblasserwaard had zich ingespannen de dijkdoorbraak bij de Achthoven te herstellen. Voor de levering van manschappen uit Giessen-Oudekerk, Giessendam, Sliedrecht etc., de kosten van logies en voor loevering van hout en dergelijke was ruim fl. 2.800,00 uitgegeven.
Op 7 maart 1741 werd de nieuwe dijk en de rijsberm aanbesteed voor fl. 5.175,00. De aannemer was Jan Jansz Cok te Herwijnen met als borger Sander van Ballegooyen en Jan Vervoorn. De door het dijkcollege van Vianen gevraagde subsidie werd door de Staten van Holland afgewezen en de kosten moesten worden omgeslagen over de dijkplichtigen in het land van Vianen.
De verhouding tussen het College van de Vijfheerenlanden en het College van de Alblasserwaard was er niet beter op geworden. Een verzoek van de Vijfheerenlanden op 23 februari om nog een tijdje het water door de gaten in de Zouwen- en Bazeldijk te mogen laten aflopen en nog een extra gat erbij te steken, werd door de Alblasserwaard afgewezen, omdat het verzoek te laat zou zijn gedaan. Bovendien had de Alblasserwaard zich geërgerd aan de trage dichting van het gat in de Noorder Lingedijk bij Leerdam. Daar kwam nog bij dat de toonzetting van het verzoek van de Vijfheerenlanden dreigend leek. Dit laatste werd door het College van de Vijfheerenlanden ontkend. Het ging hier om 'desperate boeren die tot alles in staat zijn. Het lot van de ingezetenen ging dijkgraaf en hoogheemraden zeer ter harte'. De Zouwendijk werd evenwel opgekist en in opdracht van de Alblasserwaard werd 'de dijk door 's lands militie gewapend bewaakt voor alle aanvallen van boven'. Eind maart 1741 wendde de Vijfheerenlanden zich tot de Staten van Holland en Westfriesland om de Alblasserwaard alsnog

tot meewerken te bewegen. Maar toen was het grootste leed inmiddels al geleden.
Waanden de inwoners van de Vijfheerenlanden zich veilig achter de nieuwe Zuider Lekdijk bij Achthoven, lang zou dat niet duren. Van 11 op 12 maart 1744 brak de nieuwe dijk door en stroomde de Vijfheerenlanden opnieuw onder water.

= = = = = = = = = = = = = = = = =

Een kleine geschiedenis

van

Het Land van Vianen

door

P. Horden Jz.

Titelblad van de eerste druk van 'Het Land van Vianen', 1953.
Zie artikel hiernaast.

3e jaargang nr. 4, november 2001

PIETER HORDEN Jz

W. van Zijderveld

Piet Horden, een bijzonder mens

Veel oudere Lexmonders hebben Piet Horden Jz gekend of op zijn minst ooit wel eens zijn naam horen noemen. Hij is bekend geworden als de man die de boeken *Een Kleine Geschiedenis van 'Het Land van Vianen'* (1953) en *Recht en Slecht in het Land van Brederode* (zj, doch 1955) heeft geschreven. Horden was een pionier op het gebied van de lokale geschiedschrijving.

Net na de Tweede Wereldoorlog was het lastiger dan tegenwoordig om iets uit de geschiedenis te achterhalen. Er waren minder publicaties om op terug te grijpen en het historisch besef in de streek was niet groot. De archieven waren de voornaamste bron waar Horden uit kon putten en dat heeft hij ook uitgebreid gedaan.

Pieter Horden, die ter onderscheiding van andere Hordens, altijd Jz achter zijn naam zette, was een markante persoonlijkheid. Het was een rasverteller en wist zijn publiek altijd goed te boeien. Hij gaf ook lezingen en in de tijd dat het nog gebruikelijk was om het publiek aan te spreken met u, had hij het al over je en jij. Hij behandelde zijn publiek alsof het zijn leerlingen waren. Hij adresseerde zijn vragenstellende publiek dan ook met 'jochie'. Dat vond men kennelijk niet erg, want hij trok altijd volle zalen. Hij kon ook eindeloos improviseren en uitweiden over zijn onderwerp. Door zijn manier van presenteren verveelde dat echter zelden of nooit.

Piet Horden Jz. (1979) deel van groepsfoto van bezoek aan Detmold in Duitsland met de Historische vereniging "Het Land van Brederode" uit Vianen.

Korte levensloop

De voorouders van Piet Horden Jz waren houthakkers (grienduilen), rietsnijders en teenschillers. Piet Horden werd in 1909 in Lexmond geboren en daar bracht hij ook zijn jeugd door. Zijn ouders hadden het niet breed, maar omdat Piet goed kon leren en leergierig was, kreeg hij een beurs en mocht hij in 1924 (15 jaar oud), na met goed gevolg een toelatingsexamen te hebben afgelegd, voor onderwijzer studeren aan de Rijkskweekschool te Nijmegen. Tegenwoordig gaan alle kinderen die goed of matig kunnen leren naar een vervolgopleiding, maar dat was vroeger anders. Alleen de betere leerlingen kregen die kans en Piet was er daar één van. Hij vertrok uit Lexmond en ging in Nijmegen wonen.

Zijn ouders waren intussen naar Rotterdam verhuisd en toen hij klaar was met zijn studie begon hij daar ook zijn loopbaan als onderwijzer aan een lagere school. Ongetwijfeld zal hij een uitstekende onderwijzer zijn geweest die de leerlingen goed kon boeien.
Daarna specialiseerde hij zich in het vak wiskunde, haalde een diploma en verliet de lagere school. In 1934, dus vijfentwintig jaar oud, werd hij leraar aan de ambachtsschool aan het Timorplein te Amsterdam. Daar heeft hij 38 jaar lang les gegeven. Na zijn pensionering ging hij in Harderwijk wonen, maar keerde later toch weer terug naar Amsterdam.

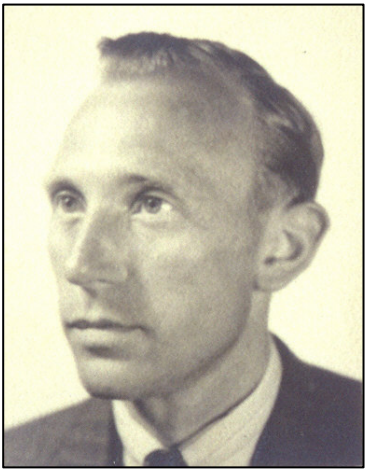

Piet Horden Jz

Het begin van zijn historische interesse

Piet Horden heeft zijn geboortedorp en -streek echter nooit kunnen vergeten. Toen hij nog jong onderwijzer was bracht hij zomers zijn vakanties vaak in Lexmond door. Daar hielp hij in 1931 de in deze streek welbekende geoloog T. Vink met de grondboringen, die Vink deed in verband met diens studie over de Vijfheerenlanden[1]. Dit was het begin van zijn interesse voor de streekhistorie, die ongetwijfeld

sluimerend aanwezig was. Zelf zei hij hierover, toen hem door een verslaggever werd gevraagd hoe hij tot dat wroeten in geschiedkundige zaken was gekomen[2]: *Dat zal ik je vertellen, jongen. Ik was eens, tijdens een vakantie, bij vrienden in de buurt van Lexmond en daar was ook een geoloog op bezoek. Die man vroeg of we zin hadden eens een dag mee te gaan de polders in. Dat vonden we natuurlijk machtig interessant, dat snap je wel.*
In de polders begon die geoloog overal in of bij sloten stokken in de grond te slaan. Toen we hem vroegen waarom hij dat deed, hoorden wij dat hij bezig was met een onderzoek naar de oorspronkelijke loop van riviertjes in deze waard. Zijn vraag, of wij daar iets over wisten te vertellen, moesten we onbeantwoord laten. Dat kwam ergens mijn eer te na en bovendien werd mijn nieuwsgierigheid gewekt. Ik toog op onderzoek uit in een aantal archieven en zo kwam ik van het één op het ander. Vink gaf hem een paar bronnen waar hij misschien gegevens kon vinden en als eerste toog hij naar het Rijksarchief in Den Haag. Vink had hem verzocht om na te gaan of het Viaanse Bos een natuurlijk zandgebied was of was opgehoogd. Horden vond uit dat het hier een verlande rivierbedding betrof.
Zo werd zijn belangstelling voor de geschiedenis van het gebied gewekt. In zijn eigen woorden: *Mijn animo was toen helemaal witheet*. Om zijn historische nieuwsgierigheid te bevredigen heeft hij vele uren, dagen, weken, maanden doorgebracht in archieven. Vooral in het Rijksarchief van Zuid Holland moet hij kind aan huis zijn geweest. De rechtelijke archieven van Lexmond en Vianen en het archief van de Viaanse Kamer van Justitie moeten hem veel gegevens hebben opgeleverd. Dat mondde uit in een tweetal boeken, vele lezingen en een serie artikelen in de jaren vijftig onder de titel *Hang het maar aan de historische kapstok*[4]. Veel van deze artikelen werden in zijn boeken verwerkt.

Lof en kritiek

Zijn boeken *Recht en Slecht in het Land van Brederode* uit 1955 en vooral *Een Kleine Geschiedenis van 'Het Land van Vianen'* uit 1953 worden nogal eens in de historische literatuur geciteerd. Natuurlijk was er naast lof ook kritiek[3]. Over *Een Kleine Geschiedenis van 'Het Land van Vianen'* bijvoorbeeld: *De auteur heeft gestreefd een doorlopend verhaal te willen schrijven en is hierin voor een groot*

deel geslaagd, maar door te veel te willen meedelen heeft hij niet zelden de leesbaarheid geschaad.
Over *Recht en Slecht in het land van Brederode*: *Met grote liefde voor het land en het volk, waarover hij schrijft, heeft de auteur zijn boek samengesteld. Een uitgebreid archiefonderzoek en ook een grote kennis van de geaardheid van de streek hebben hem dit mogelijk gemaakt.*
Horden heeft alleen nooit aangegeven waar hij voor beide boeken zijn gegevens vandaan haalde en dat is voor iemand die wat meer wil weten, vaak een probleem. In recensies wordt dit altijd als een ernstige tekortkoming beschouwd. Er is intussen wel een lijst boven water gekomen waarin hij vermeld welke boeken en archieven hij heeft geraadpleegd, maar niet wat waar te vinden is. Voor *Recht en Slecht in het land van Brederode* heeft hij voornamelijk het archief van de Kamer van Justitie 's Lands Vianen en Ameide gebruikt.
Door het ontbreken van verwijzingen meenden sommigen dat hij vaak er veel bijfantaseerde, wat gezien zijn fantasierijke en enthousiaste manier van vertellen ook niet verwonderlijk was. Intussen is wel gebleken dat de feiten die hij noemt betrouwbaar zijn en dat zijn geromantiseerde verhalen, die vaak zijn gebaseerd op processtukken, de waarheid geen geweld aandoen, maar wel kleuren. Een recensent schreef dan ook: *Hij schrijft verhalen, waarin hij zijn gerechtelijke stukken verwerkt, maar waarvan alle bijzonderheden onmogelijk op documenten kunnen berusten. Dit geldt in het bijzonder de romantisering van meerdere verhalen. Als de beul bij de terechtstelling van een veroordeelde zijn blik op één der toeschouwers laat rusten, die later ook onder zijn zwaard zal sterven, is dat romantisch aardig gevonden, maar dat staat uiteraard nergens.*

De verkoop van zijn boeken
Hij heeft heel wat moeite moeten doen om zijn boeken te verkopen, want in die tijd waren er nog maar weinig mensen geïnteresseerd in lokale historie en een boek kopen was voor velen helemaal niet aan de orde. Hijzelf, maar ook een aantal neven en nichten hebben hem geholpen met het aan de man brengen van zijn eerste boek. In de wijde omtrek (Lexmond, Ameide, Meerkerk, Vianen, Zijderveld, Hagestein en Everdingen) gingen ze op de fiets huis aan huis vragen of men het boek wilde kopen[5]. Men moest dan voor-intekenen.

Lexmond, 3 November 1952.

Geachte Heer Hordens,
In de eerste plaats hierbij het intekenbiljet voor "Een kleine geschiedenis van het land van Vianen".
Voorts doe ik U hieronder de namen en adressen toekomen van de leden der historische vereniging.
Ik heb deze lijst aangevuld met enkele namen van mensen die m.i. ook belangstelling voor het boek kunnen hebben.

G.B.Pellikaan, Langendijk 6 Vianen
A.H.W.Baggerman ,, 30 ,,
H.Fokkinga, Hoogelandseweg ,,
E.J.Jensen, Voorstraat 7 ,,
Mevr.N.v.d.Heiden-Verweij, Voorstraat 80, Vianen
T.J.van Loo, Pr.Beatrixl. Vianen
L.A.Heijster, Hoogelandesweg Vianen
Mej.H.Moorrees ,, ,,
Pastoor J.Aden, Brederodestraat Vianen
Ds.D.B.Kagenaar Pr.Julianastr. ,,
K.Eelderink, Pr.Beatrixlaan 6 ,,
A.J.Goldhoorn, Pr.Julianastr.26 ,,
W.van Schemm ,, 10 ,,
C.Tielkemeijer ,, 8 ,,
H.Kronenberg ,, 14 ,,
G.van Wijngaarden, Voorstr.20, ,,
Th.de Ruiter, ,, 20 ,,
H.Hello ,, 10 ,,
A.van Hof ,, ,,
J.Koopman, Voorstraat 86 ,,
Mevr.de Leeuw-Broeksma, Voorstr. Vianen
Joh.Wammes, ,, ,,
A.P.de Bock, ,, ,,
H.van Strasten, Achterstr.74 ,,
G.A.Verduin, Langendijk, ,,
Mej.M.Oosterwijk, Brederodestr. ,,
Kapelaan S.Hoorneman, ,, ,,
Mr.G.C.Weidner, Rijksstraatweg B6 Vianen
E.L.J.van Kleef, Langendijk, Vianen
A.A.Delpeut, Voorstraat, ,,
A.S.Walraven ,, ,,
K.Koolijman, ,, 115 ,,
H.M.Verwers ,, 114a ,,

Notaris B.R.Goldhoorn, Voorstraat
J.C.Koedam, Voorst. Vianen
A.M.de Jong, Heijde 66, Boskoop
J.de Jong, Delfg.weg 236 DELFT
Jac.de Jong, Kortenb.dijk, Lexmond
M.van Bekkum, Lakerveld, ,,
G.Jansen , Dorp, ,,
Mxxxxx Bekkum,
W.K.Hasfkens, Dorp, ,,
G.ten Bergen, Oude Rijksweg, ,,
H.de With, Nes 2 ,,
Jac.van Eck, Dorp ,,
J.Bos, Achthoven 11 ,,
E.Spek, Lekdijk 5 ,,
H.de Vor, Lakerveld 4 ,,
S.G.Vegter, Nieuwe Rijksweg ,,
Gez.van Luijt, "De Drie Snoeken" ,,
J.van Dieren, "De Zoom" ,,
N.van der Griend, N.Rijksweg ,,
G.de Ruijter, Dorp 40, ,,
T.de Ruiter, ,, 40 ,,
P.C.van Zeesen, Achthoven 27 ,,
Joh.het Lam, Achthoven 62 ,,
N.Jesse, arts te Ameide
L.de Leeuw , Zandgracht 32 Hagestein
F.de Bruijn, Molenweg, ,,
F.Gurck, Burgemeester, ,,
Ds.C.C.Klerkx, Dorp, Lexmond
W.Bovekerk, Dorp, Hagesteijn

J.D.Schram, Hessenweg 189, De Bilt
P.de Jong, Dorp 10, Lexmond
P.Rietveld, Dorp 84, Lexmond
T.van Dieren, Lakerveld 53 ,Lexmond.
W.Stravers, Lakerveld 54, Lexmond
W.Ott, Dorp, Lexmond
W.C.van Iperen, Dorp, Lexmond
A.van Toor, J.W.van Puttestraat, Ameide
J.M.de Zoete, AEkade 31, Veendam
S.de Zoete, Bergweg 62b, Rotterdam
F.Baardman, B 198, Giessendam.
F.A.den Hartogh, Oude Rijksweg 89, Lexmond.
Jac. de Bruin, visser te Maarkerk

Met hartelijke groeten
Joost M. de Jong

Brief van de secretaris van de Historische Vereniging "Het Land van Brederode', (Joost M. de Jong) met potentiële belangstellenden voor Hordens eerste boek.

Desondanks leverde het niet veel op. Zo werden van “Het Land van Vianen” er in Heicop slechts 7 stuks verkocht en in het aangrenzende Schoonrewoerd maar 6.
Met “Recht en Slecht” was het nog minder gesteld want dat resulteerde in respectievelijk 5 en 2 stuks[6].
Al het gefiets en adverteren ten spijt in totaal dus een oogst van 20 boeken. In het sporadische geval dat antiquarisch nu nog eens een exemplaar wordt aangeboden ligt de prijs daarvan meestal al ver boven de 100 gulden.
Hij benaderde ook alle leden van de historische vereniging *In het Land van Brederode* en verder zoveel mogelijk personen en instellingen waarvan hij verwachtte dat ze belangstelling zouden hebben voor zijn boek. Ook zij werden gevraagd in te tekenen. Ook plaatste hij een advertentie in De Vijfheerenlanden en De Gecombineerde.

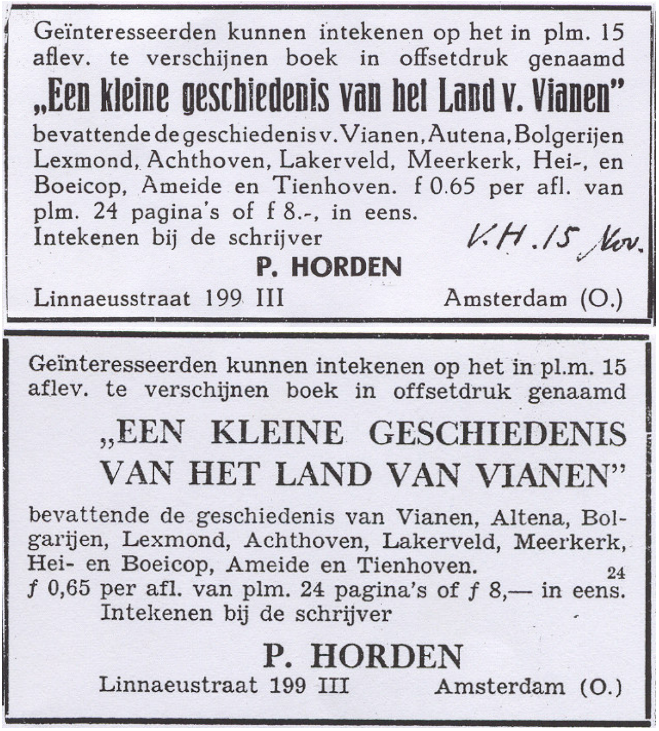
Geïnteresseerden kunnen intekenen op het in plm. 15 aflev. te verschijnen boek in offsetdruk genaamd
„Een kleine geschiedenis van het Land v. Vianen”
bevattende de geschiedenis v. Vianen, Autena, Bolgerijen Lexmond, Achthoven, Lakerveld, Meerkerk, Hei-, en Boeicop, Ameide en Tienhoven. f 0.65 per afl. van plm. 24 pagina's of f 8.-, in eens.
Intekenen bij de schrijver
V.H. 15 Nov.
P. HORDEN
Linnaeusstraat 199 III Amsterdam (O.)

Geïnteresseerden kunnen intekenen op het in pl.m. 15 aflev. te verschijnen boek in offsetdruk genaamd
„EEN KLEINE GESCHIEDENIS VAN HET LAND VAN VIANEN”
bevattende de geschiedenis van Vianen, Altena, Bolgarijen, Lexmond, Achthoven, Lakerveld, Meerkerk, Hei- en Boeicop, Ameide en Tienhoven. 24
f 0,65 per afl. van plm. 24 pagina's of f 8,— in eens.
Intekenen bij de schrijver
P. HORDEN
Linnaeustraat 199 III Amsterdam (O.)

De advertenties waarin Horden zijn eerste boek in 1952 te koop aanbood.

Pas toen bekend was hoeveel gegadigden er waren, werd het boek gedrukt. Beide kostten f 8,-. *Een Kleine Geschiedenis van 'Het Land van Vianen'* was een succes, want in 1956 verscheen een tweede druk.
Horden was een meester in het vertellen. Hij kon de verhalen op een sappige manier brengen en had daarom ook een voorkeur voor rechtszaken. Zijn gevoel voor drama kon hij daarin goed kwijt, zonder de waarheid geweld aan te doen. Het boek *Recht en Slecht in het Land van Brederode,* dat voornamelijk is gebaseerd op verslagen van rechtszaken gevoerd door de Kamer van Justitie van Vianen, is daarom heel anders van stijl dan *Een Kleine Geschiedenis van 'Het Land van Vianen'.*

Het einde

Horden heeft ook nog enkele fotoboekjes uitgegeven: *Lexmond in oude ansichten* (19--), *Lexmond in oude ansichten deel 2* (1982) en *Kent u ze nog --- de Lexmonders* (1974).
Pieter Horden overleed op 12 oktober 1993 en daarmee was een markant amateur-historicus zelf geschiedenis geworden.

Bronnen:

1. Bestuur Het Land van Brederode, *Pieter Horden (1909-1993)*, in In het Land van Brederode, 1993, nr. ¾; Krantenknipsel uit 1976
2. *Tussen Kop en Staart 101*, Lexmond, maart 1979
3. Boekrecensie in *Bijdragen voor de geschiedenis van de provincie der Minderbroeders in de Nederlanden*, bundel XXIII, 1957
4. Gem. Archief Zederik
5. Mededeling Mevr. F.W.G. Schotman
6. Mededeling J.P. de Leeuw

= = = = = = = = = = = = = = = = =

INBINDEN VAN UW 'LEK EN HUIBERT KRONIEK' TOT BOEK.

Als er mensen zijn die hun 13 (3 jaargangen) Lek en Huibert Kronieken, die tot nu toe verschenen zijn, door een professionele boekbinder willen laten inbinden tot een mooi boek met linnen band en goud opdruk. Dan is dit mogelijk voor de prijs van fl. 39,50.
Opgave of inlichtingen bij: S. de Ridder tel 0347-342041.

UIT "DE LEERDAMMER" VAN 70 JAAR GELEDEN

J.P. de Leeuw

Hei- en Boeicop

Bericht van 7-10-1931
Het aantal schepen dat de afgelopen maand de Zwaanskuikenbrug passeerde bedroeg 3033. In augustus waren er dat 2982.

Berichten van 4-11-1931
Het aantal aansluitingen op het lichtnet is meegevallen en bedraagt 122. Aantal gezinnen is 160, zodat dus 80% aangesloten is.
Door Dordrecht was op een derde gerekend, dus slaat Hei- en Boeicop een goed figuur.

Vorige week werd in de Ned. Hervormde kerk een verkoping van zitplaatsen gehouden waarvoor echter weinig belangstelling bestond. De opbrengst was minder dan de helft van vorig jaar. Vermoedelijk is dit een gevolg van het ontbreken van een eigen predikant.

Berichten van 11-11-1931
Raad besloot tot aankoop nieuw torenuurwerk. Offerte bedroeg f. 850,00 voor een electrisch op te winden uurwerk en f. 650,00 bij handbediening. Raad besloot voor de goedkoopste aanbieding.

Medewerking werd verleend aan een verzoek van het Chr. School-bestuur tot het aanbrengen van electrische verlichting in de school. Kosten hiervoor in totaal f. 110,00.

Lexmond

Bericht van 3-11-1931
Nog eens de paardenmarkt. In een berichtje, dat vorige week Woensdag werd opgenomen, maakten we gewag van het feit, dat door ons bij geruchte was vernomen, dat met een lijst tot behoud van de

jaarmarkt zou worden gecirculeerd. Dit is bewaarheid. Een comité van actie is ontstaan en straks zal ter behandeling in den Raad verschijnen een adres, onderteekend door wellicht zeer vele ingezetenen, om het Raadsbesluit, waarbij tot afschaffing van de markt werd overgegaan, weer ingetrokken te krijgen. Met spanning zien we de houding van den Raad t.o.v. dit adres tegemoed.
Wat ons betreft, we willen ons gaarne neutraal houden, waar eenmaal de paardenmarkt een kwestie is geworden, waarvan de meerderheid van den Raad acht, dat ze heeft gedaan. Toch blijkt, dat vooral de oudere ingezetenen zeer hoogen prijs op de traditioneele markt stellen en deze als familiedag gaarne behouden.

Berichten van 21-11-1931
Als gewoon dienstplichtige voor de lichting 1932 zijn aangewezen: Dirk Chaigneau, Dirk Teunis Kon, Ernst Spek en Alewijn Stravers.

Men schrijft van hier aan de Nieuwe Gorinchemsche Courant,:
Naar wij vernemen, zal de uitvoering der plannen inzake de wegverbetering van het traject Vianen-Lexmond, zooals dit opgenomen is in het wegenplan, spoedig ter hand worden genomen. Een groote verbetering zal zijn, als straks de bocht, waarin de kom onzer gemeente is gelegen, afgesneden zal zijn en een rechte weg achter het dorp om, de verbinding vormen zal.
Een opmerking echter moet ons van 't hart. Reeds geruimen tijd was men aan het uitstippelen en afbakenen voor dezen nieuwen weg en toch ging men maar lustig door om woningen te bouwen in de buurt van deze "bedreigde" strook. Betrekkelijk dicht bij de kom staan twee nieuwe woningen. De eene sinds 2, de andere sinds 3 jaar. Eén der eigenaars, zijn huis met grond kostte f. 13.000,--, is nu aangeschreven zijn woning binnen 't jaar te verlaten. Ook het andere huis moet tegen de grond. Had men deze menschen niet kunnen waarschuwen? Dit is niet gebeurd en toch hadden deze plannen reeds voor 2 à 3 jaar betrekkelijk vasten vorm. Het zou in het belang der eigenaars zijn geweest, doch niet minder in dat van den staat. Of geldt het hier: Als men in 't veen is, ziet men op een turfje niet?

= = = = = = = = = = = = = = = = =

LAKERVELD, VAN HENNEP TOT CACTUS

P. de Pater Deel 2

Een half jaar geleden heb ik iets verteld over de bewoners van Lakerveld 89. Hierbij het vervolg. Deze voormalige boerderij heeft trouwens ook historisch en archeologisch een bepaalde waarde. Zij is gebouwd op een woonheuvel en dus is het aannemelijk dat de eerste Lakervelders zich al rond 1100 op deze plaats vestigden. (Zie ook artikel van ondergetekende in ons blad d.d. september 1998). In dit verhaal zal ik de naam VAN BEZOOYEN verder spellen als VAN BEZOOIJEN. Dit is historisch gezien toch de juiste spelling.

Lakerveld 89, ca. 1970.

Deze aflevering gaat verder met <u>een deel</u> van de bewoners van Lakerveld 89. Misschien had ik beter een Lakerveldse streekroman kunnen schrijven, gelukkig dat ik het niet gedaan heb; een aardige titel was trouwens "De Duiventil" geweest, want de bewoners vlogen

in en uit. Hierbij een aantal "duiven". Eind 1855 nam de eerder genoemde PETER VAN BEZOOIJEN, geboren in 1833, de boerderij over. Door de "gezellige" boedelscheiding uit 1855 was de sfeer op Lakerveld 89 zo "prettig" dat hij de wijk nam naar Vianen, maar eind juni 1862 was hij terug op 't oude nest in Lakerveld toen zijn vader GERRIT overleden was.
Hij trouwde met GERRIGJE WANSLEBEN, een uitstekende keuze: GERRIGJE stamde uit het oude rijke Lakerveldse geslacht PAARDEKOPER. Deze familie beschikte al op 16 mei 1805 over een boerderij met gebouwen, 2 "bergen" (hooibergen) en 16 "mergen" bouw, hooij en hennepland. Bijna 14 ha. dus. (Voor de liefhebbers: een "merge" of een morgen is 8568 vierkante meter groot. Een morgen is 6 hond of hont, een hond is dus 1428 vierkante meter groot. Een hond is honderd roeden, en een roede is 3.68 bij 3.68 vierkante meter, iedere oudere Lexmonder of Heicopper zal de "roei" kennen als hij zijn tuin omspit)[1]. De naam morgen schijnt trouwens ontleend te zijn aan de oppervlakte grond, die je in een morgen met twee ossen om kon ploegen. (Ik heb me altijd afgevraagd: wanneer begon je?, hoe zat het met de grond en vooral wat wilden die gecastreerde stieren?)

Uit het huwelijk van PETER VAN BEZOOIJEN en GERRIGJE werden drie kinderen geboren: GERRIT, WILLEM en MARIA.
Ze trouwden alle drie en bleven aanvankelijk op Lakerveld 89!! Gezelligheid kende geen tijd; trouwens "grootje en grofje konnen d'r gewoon bij blijven". Bejaardentehuizen, verpleegtehuizen, seniorenflats, serviceflats, mantelzorg en aanleunwoningen bestonden immers niet. (Misschien was "grootje en grofje in 't veurhuis", de voorloper van de mantelzorg en de aanleunwoning.)

- GERRIT trouwde met zijn nicht ELIZABETH VAN BEZOOIJEN. Waarom ver zoeken als het ook dichtbij te vinden is? En zo "houw je het geld bij mekaar."
- WILLEM trouwde met WILLEMPJE VAN DIJK (zie foto).
- MARIA trouwde met ANDRIES KRUIT.

1. Ik weet dat alle genoemde maten in het vroegere Nederland verschillend ingevuld werden; maar in Lakerveld waren dit de meest gangbare getallen.

Willempje van Dijk, met Teunis van Bezooijen (ca. 1915.)

Hoewel deze VAN BEZOOIJEN'S de gloriejaren van de Nederlandse landbouw meemaakten, werden ze rond 1880 geconfronteerd met de landbouwcrisis. Oorzaak: De Nederlandse regering en boeren gingen er vanuit dat ze het wel goed deden. We waren op het gebied van de zuivel echter al lang ingehaald door de Denen. Laten we het tot de zuivel beperken, want de meeste Lakerveldse boeren hadden melkkoeien, en maakten kaas en boter van de melk. De Denen introduceerden de thermometer en de zuivelfabriek, terwijl de Lakerveldse boer zijn vinger in de "karnton" stak, en zei: O.K. Het gevolg blijkt o.a. uit de volgende prijzen:

De boterprijs daalde tussen 1879 en 1884 van ƒ 70,00 tot ƒ 40,00 per vat. De prijs van een schaap trouwens van ƒ 50,00 naar ƒ 20,00
In 1891 bouwde Leerdam de eerste melkfabriek in onze regio; Schoonrewoerd (1907), Vianen, Meerkerk (1920) en Arkel zouden volgen, toch zou het nog jaren duren voor de prijzen zich herstelden. Dat had meer met het liberale beleid van onze toenmalige regeringen te maken. Zelfs Lexmond heeft ooit een klein melkfabriekje gehad; dit was echter geen lang leven beschoren. Het stond in Kortenhoeven; waar nu garage Wolterman deel uitmaakt van het Lexmondse bedrijfsleven. (De sporen zijn nog te zien)
Nou heeft elk nadeel zijn voordeel; de crisis betekende dat het genoemde kind GERRIT VAN BEZOOIJEN voor de habbekrats van ƒ 5850,00 op 1 augustus 1894 Lakerveld 143 kon kopen, hij kocht hiervoor de boerderij met wat land: Totale grootte 4 hectare 88 are en 73 centiaren.
Op 23 november 1901 profiteerde GERRIT nog een keer: hij erfde ruim 4 hectare land op Lakerveld-Oost van ene KRIJNTJE PAARDEKOPER. (Met dank aan de huwelijkskeuze van zijn vader) Hij moest wel even broer WILLEM en zus MARIA uitbetalen. (Elk ƒ 930,00; moet kunnen) In 1920 werd op deze grond; die als veldnaam "De Ruimert" heeft, de boerderij Lakerveld 72 gebouwd.
Deze boerderij die net de aanleg van de A27 overleefde, is nog steeds in het bezit van achterkleinkinderen van GERRIT VAN BEZOOIJEN.

Samen met vrouw ELIZABETH en zeven kinderen verliet GERRIT dus in augustus 1894 Lakerveld 89. Voor het laatst genoemde adres had dit dus twee voordelen: negen bewoners verlieten het naar huidige maatstaven inmiddels "overbevolkte pand", en (oud) suikertante KRIJNTJE PAARDEKOPER werd binnengehaald. Ruimte zat, het begrip privacy was nog niet uitgevonden. Om een beeld te schetsen van de bevolking van onze boerderij, hierbij de bewoners in 1894:

- PETER en GERRIGJE WANSLEBEN.("grootje en grofje")
- GERRIT EN ELIZABETH, met 7 kinderen.
- WILLEM en WILLEMPJE, met 3 kinderen.
- MARIE en ANDRIES KRUIT, met 2 kinderen.

Mocht de lezer(esse) nu denken dat alleen Lakerveld 89 zo'n "overbevolkt" pand was, nou d'r waren er meer van: Hierbij twee verhalen:

1. Toen een Lakerveldse jongen verkering kreeg met een rijke Giessenburgse boerendochter sprak het meisje uit Giessenburg bij een bezoek aan Lakerveld de volgende woorden: "Ons klompenhok is groter dan jullie huis." Ze leven trouwens nog steeds, lang en gelukkig." (Namen bekend bij schrijver.)

2. In Lakerveld stond eens een boerderij, waarvan het door 15 personen bewoonde voorhuis gesloopt werd. Toen dit voorhuis weg was vertelde men in Lakerveld dat het huis er nauwelijks kleiner door geworden was. (Namen en adres bekend bij schrijver.)

De eerder genoemde landbouwcrisis duurde lang: pas in maart 1903 kon een verslaggever van "De Schoonhovensche Courant" melden, dat de veeprijzen op de "Gurcomse Mart" nogal aan de hoge kant waren.

Prijzen vee:

Zware kalfkoeien	:	ƒ 180,00 - ƒ 210,00
Kalfvaarsen	:	ƒ 140,00 - ƒ 160,00
Melkkoeien	:	ƒ 130,00 - ƒ 150,00
2½ jarige ossen	:	ƒ 150,00 - ƒ 170,00
Guiste vaarzen	:	ƒ 80,00 - ƒ 90,00
Pinken	:	ƒ 50,00 - ƒ 60,00
Graskalveren	:	ƒ 40,00 - ƒ 50,00
Nuchteren kalveren	:	ƒ 9,00 - ƒ 12,00
Vette varkens	:	ƒ 0,40 - ƒ 0,50 per kilo
Biggen	:	ƒ 6,00 - ƒ 11,00

Als vervolg op het voorgaande: de veeprijzen op 31 oktober 1904 op de zgn. Grote Markt in Gorinchem. De naam Grote Markt gold niet voor niets, want er werden in dat jaar 4137 runderen aangevoerd.

Kalfkoeien	:	ƒ 200,00 - ƒ 290,00
		(Duur, volgens schrijver in 1904)
Melkkoeien	:	ƒ 180,00 - ƒ 240,00
Vare koeien	:	ƒ 120,00 - ƒ 190,00
2½ jarige ossen	:	ƒ 140,00 - ƒ 210,00
1½ jarige ossen	:	ƒ 80,00 - ƒ 145,00
Pinken	:	ƒ 60,00 - ƒ 80,00

Voor de oudere Lakerveldse en Heicopse boer was deze markt een begrip. Niet alleen als markt; maar vooral als een gezellig dagje uit. Voor veel Lakerveldse en Heicopse boeren, was dit de enige dag van het jaar dat ze zover van huis kwamen. Verder ging men alleen 's winters op pad om buren en kennissen te bezoeken. "Buurten" noemde men dat. Om zes uur 's avonds was men aanwezig en zo tegen halfnegen vertrok men weer. Legendarisch is het verhaal van de Lakervelder TEUNIS BOGAARD, die vertelde dat zijn zoon ALEWIJN 's nachts om negen uur thuis kwam. Tegenwoordig kun je die Lakerveldse boeren overal op de wereld op alle tijdstippen tegenkomen.

Onze familie VAN BEZOOIJEN was in ieder geval elk jaar aanwezig op de "Gurcomse Gròòte Mart", zoals uit de verder in dit verhaal bijgevoegde foto mag blijken.
Onvoorstelbaar blijft anno 2000 het volgende: menige Lakerveldse boer deed één of meer koeien een halster om, in Lakerveld "helster" geheten, en wandelde er mee naar Gorinchem. Veel koeien werden trouwens naar de Arkelse Vlietskade gedreven; waar het vee verzameld werd, voor het de "Bliekenstad" (bijnaam van Gorinchem) in mocht. De woorden die "een niet al te mak beessie" onderweg te horen kreeg, mag de lezer zelf bedenken. De eigenaren van de dieren kregen bij terugkomst van de markt soms van hun vrouw dezelfde woorden te horen, maar dit had een andere oorzaak. (Als je één dag per jaar weggaat, mag je toch wel wat?)

Nadat GERRIT VAN BEZOOIJEN in 1894 Lakerveld 89 verliet, werd hij opgevolgd door zijn broer WILLEM. Hij was gehuwd met WILLEMPJE VAN DIJK, en woonde in 1894 met drie kinderen op

hetzelfde adres. Later zouden er nog vier geboren worden. De jongste was het nakomertje TEUNIS; we zullem hem nog tegenkomen in Lakerveld. WILLEM VAN BEZOOIJEN vertrok met zijn gezin rond 1910 naar Goudriaan. Thuis heeft WILLEM zich er nooit gevoeld. Hij wilde waarschijnlijk maar op vijf plekken wonen: LAKERVELD, LACKERVELDT, LAEKERVELT, LAECKERVELD en LAKERVELT. Gelijk had hij. In 1930 was hij weer terug op Lakerveld 89. Toch zou het vierde kind van WILLEM VAN BEZOOIJEN opgenomen worden in de geschiedenis van Goudriaan: Ik bedoel de op 24 augustus 1895 op Lakerveld 89 geboren GIJS VAN BEZOOIJEN. Op 20 mei 1920 trad hij in het huwelijk met de Goudriaanse rijke "schone" CORNELIA KOOREVAAR. Niets bijzonders zult u zeggen maar: CORNELIA had een zus die TEUNTJE heette en zij trouwde in 1924 met de Goudriaanse burgemeester ROGIER DIDERIK CHRISTIAAN MARIE VAN SLIJPE. CORNELIA was hier zo trots op dat zij nooit meer over zus TEUNTJE praatte: maar over mevrouw VAN SLIJPE. Nog merkwaardiger wordt het verhaal als we bedenken dat GIJS VAN BEZOOIJEN in de jaren 1950 voor de SGP in de Goudriaanse gemeenteraad zat. Zo ontstond wel een merkwaardige machtspositie voor de zusjes KOOREVAAR. Wat een ongelooflijke tegenstelling tussen deze GIJS VAN BEZOOIJEN en zijn jongste broer TEUNIS VAN BEZOOIJEN, een eenvoudig en bescheiden Lakervelds "boertje" op Lakerveld 89.
Die mensen die TEUNIS VAN BEZOOIJEN en zijn vrouw ooit gekend hebben zullen dit beamen en veel van deze mensen zullen nooit geweten hebben dat "TUNNIS" zo'n broer had. Het verhaal gaat verder over deze TEUNIS VAN BEZOOIJEN. Hij was dus het zgn. "nakomertje", en werd in 1913 geboren toen zijn oudste broer PETER op 23-jarige leeftijd in militaire dienst zat. Zijn jongste zus KRIJNTJE was toen al dertien jaar oud. Zo'n nakomertje is meestal een troetelkind; helaas was voor TEUNIS het leven even hard als voor zijn familie.

Hoewel Lakerveld toen nog een rustige weg was, kwam zijn vader WILLEM VAN BEZOOIJEN, die dus ondertussen was teruggekeerd in ons Lakerveld, op 1 april 1933 om het leven bij een

verkeersongeluk op deze inmiddels in een stuk raceasfalt veranderde sluiproute.
Mijn schrijfstijl is misschien ietwat relativerend; toch wil ik bij dit verkeersongeluk even stilstaan en denken aan al die mensen die later in het Lakerveldse verkeer zouden omkomen. Sommigen daarvan heb ik oppervlakkig gekend, sommige ongelukken heb ik met eigen ogen gezien. Misschien was het de in 1992 op 95-jarige leeftijd overleden Lakervelder Gerard Lakerveld die deze situatie op 29 november 1972 in zijn memoires over Lexmond juist geschetst heeft. Hij gebruikte de volgende zinnen over de eens beruchte weg in Kortenhoeven: "Daar tussendoor (de verdwenen Kortenhoevense akkerbouw en kersenteelt) zoekt nu één dichte stroom van autoverkeer zijn weg naar de - teveel geprezen - welvaart. Soms worden slachtoffers en rouw in Lexmond achtergelaten". Misschien gold en geldt dit in mindere mate ook voor Lakerveld.

Na het verongelukken van WILLEM VAN BEZOOIJEN op 1 april 1933 zette zijn vrouw WILLEMPJE VAN DIJK samen met de jongste zoon; het "nakomertje" TEUNIS dus, het bedrijf voort. Hij was toen twintig jaar oud. Hoewel ik alle gevolgen van de MKZ crisis bepaald niet onderschat, moet ik toch even denken aan deze jonge jongen die na het overlijden van zijn vader, midden in de crisisjaren '30 boer werd. Het zal niet gemakkelijk geweest zijn. Kort voor de oorlog trouwde TEUNIS met de uit Hoornaar afkomstige MARIE HEIKOOP, MARIE vierde op 30 september j.l. in "Open Vensters" te Ameide haar 83e verjaardag. Het huwelijk bleef kinderloos.

In februari 1942 overleed TEUNIS zijn moeder WILLEMPJE VAN DIJK, en nam TEUNIS samen met vrouw MARIE HEIKOOP op 10 maart 1942 de boerderij (en voor ƒ 35,00 het inmiddels bekende schilderij (zie foto deel 1)) over. TEUNIS had een klein bedrijfje met vijf melkkoeien, twee stuks jongvee, een geit en vijf hectare land, en leidde tot zijn ziekte en overlijden een tevreden bestaan. Hij hooibouwde in de regen, 's winters stegen door de kwaliteit van het hooi de stofwolken op "op den deel", zodat je de koeien nauwelijks kon zien. Maar net als zijn voorouders arbeidde hij verder, en bezocht de "Gurcomse Gròòte Mart" (zie foto.) Waarna hij terugkeerde naar zijn vijf melkkoeien.

Teunis in Gorinchem, 1950

Tijden veranderen hard, beste mensen: "Teugenwoordig moj je dur toch wel zoon seuventig koeien hebben, om een bietje mee te tellen", en tevreeen mit al die organisasies, vergaoderingen en vakblaaijen, kwit nie."

Na het overlijden van TEUNIS VAN BEZOOIJEN op 27 maart 1968, kwam na 181 jaar een einde aan het tijdperk VAN BEZOOIJEN op Lakerveld 89.

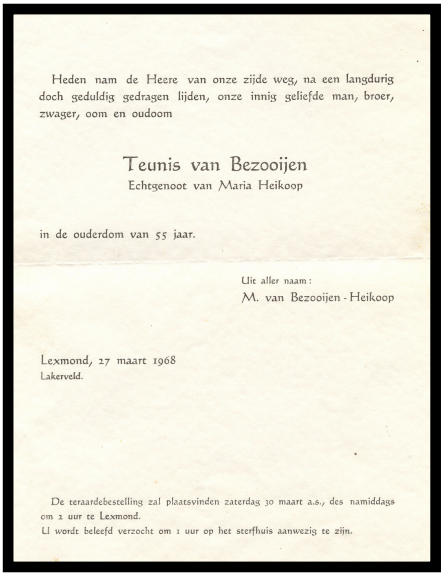

Heden nam de Heere van onze zijde weg, na een langdurig doch geduldig gedragen lijden, onze innig geliefde man, broer, zwager, oom en oudoom

Teunis van Bezooijen
Echtgenoot van Maria Heikoop

in de ouderdom van 55 jaar.

Uit aller naam:
M. van Bezooijen - Heikoop

Lexmond, 27 maart 1968
Lakerveld.

De teraardebestelling zal plaatsvinden zaterdag 30 maart a.s., des namiddags om 2 uur te Lexmond.
U wordt beleefd verzocht om 1 uur op het sterfhuis aanwezig te zijn.

TEUNIS zijn weduwe MARIE HEIKOOP bleef aanvankelijk wonen op Lakerveld 89. In 1970 werd de boerderij gekocht door Hans Biesheuvel, en de familie Hessels. Hans Biesheuvel introduceerde een compleet nieuw gewas in de Lakerveldse polder: DE CACTUS. Veel van onze lezers en lezeressen zullen ooit zijn indrukwekkende collectie cactussen gezien hebben, of er één of meer van in huis hebben. En als dit niet het geval is, kan ik een bezoek aan Lakerveld 89 aanbevelen. Vooral om de cactussen; b.v. de Coryphantha elephantidens (zie foto)

Da's wat anders dan de CANNABIS SATIVA (hennep), die zul je in Lakerveld niet meer aantreffen. Alhoewel; zeker weten doe ik dat ook niet.

"En zo zijn we genaderd tot de tijd van de levende mens", schreef P. Horden Jz. eens. (1952) Eigenlijk zijn we er al gekomen.

Bronnen deel 1 en 2:

- Archief A. van Bezooijen te Leerbroek.
- Archief G. van Bezooijen te Meerkerk.
- Archief J. de Jong te Lexmond.
- Memoires Gerard Lakerveld, met dank aan mevr. J. van Bezooijen-Lakerveld te Meerkerk.
- "Voor u gelezen en geschreven" door P. Hooikaas te Ottoland.
- "De Nederlands Hervormde Kerk vanaf 1795" door Dr. A.J. Rasker.
- "Koningen, Kabinetten en Klompenvolk", deel I door J. de Rek.
- Diverse particulieren.

= = = = = = = = = = = = = = = = =

UIT DE OUDE DOOS

H. de With

In vroeger tijden en ook nu nog wordt bij het bouwen of verbouwen van een woning door de timmerlieden een naam of meerdere namen op een wand of een stukje plank geschreven .
Zo ook 26 Juli 1878 toen het huis Dorpstraat 88 werd gebouwd, tegenwoordig bewoond door Janny en Kees van Zessen. Men vond toen het volgende opgetekend op een klein stukje houten plank:

G. Lemmen jr en A. Kooijman jr hebben dit huisje gezet,
Ipenburg beloofde elke morgen een slokje te geven,
maar hij had het liever zelf.
26 Juli 1878

Hou het in de gaten als U zoiets vindt en geef het even door aan
H. de With

= = = = = = = = = = = = = = = = =

ONTVANGEN VAN DIVERSE LEDEN EN PERSONEN

Bestuur

Gasmaskers, schildje BVL, mandje, boeken, enz.	Fam. Vink
Notulenboeken Kruisver. Hei- en Boeicop	Mevr. J.L.E. Bassa-de Jong
Houten plankje (zie hiervoor: Uit de oude doos)	Fam. C. van Zessen

Kopij voor het volgende nummer moet voor 15 januari 2002 worden ingeleverd.

HERKOMST ILLUSTRATIES

Voorpagina	Dorpsstraat	ca. 1905	H. Molenaar
Pagina 4	Embleem van de BVL		Joh. de With
Pagina 5	Advertentie maandblad BVL		Joh. de With
Pagina 6	De BVL voor de Openbare school		Joh. de With
Pagina 8	De schutter burg. Hoogenboom		Joh. de With
Pagina 8	De wedstrijdcommissie		Joh. de With
Pagina 9	Vaandel BVL		Joh. de With
Pagina 9	Vaandel SWG		Joh. de With
Pagina 10	Toen	voorjaar 1980	W. van Zijderveld
Pagina 10	Nu	mei 2001	W. van Zijderveld
Pagina 14	Titelblad “Het Land van Vianen”	1953	W. van Zijderveld
Pagina 15	Piet Horden Jz.	1979	P. van Iperen
Pagina 16	Piet Horden Jz.		Gem Archief Zederik
Pagina 19	Brief Joost M. De Jong	1952	Gem. Archief Zederik
Pagina 20	Advertenties	1952	W. van Zijderveld
Pagina 24	Lakerveld 89	ca. 1970	H. Biesheuvel
Pagina 26	Mevr. W. Van Dijk met Teunis	ca. 1915	A. van Bezooijen
Pagina 32	Teunis in Gorinchem	1950	A. van Bezooijen
Pagina 32	Rouwkaart T. van Bezooijen	1968	M. van Bezooijen-Spek
Pagina 33	Cactus	1997	H. Biesheuvel

INHOUDSOPGAVE

Van de voorzitter	3
De Bijzondere Vrijwillige Landstorm	4 t/m 9
Toen en Nu	10
Dijkdoorbraak bij Achthoven op 24-12-1740	11 t/m 14
Pieter Horden Jz.	15 t/m 21
Uit “De Leerdammer” van 70 jaar geleden	22 en 23
Lakerveld, van Hennep tot Cactus deel 2	24 t/m 34
Uit de oude doos	34
Ontvangen van diverse leden en personen	35